

MAÁR DOROTTYA

MA hallgató (SZTE JGYPK)

Az idő sürget

The time is running out

LÁNYI ANDRÁS (2020): *Bevezetés az ökofilozófiában kezdő halodóknak*. Budapest, L'Harmattan Kiadó. 205.

DOI 10.14232/belv.2020.4.9

<https://doi.org/10.14232/belv.2020.4.9>

Cikkre való hivatkozás / How to cite this article:

Maár Dorottya (2020): Az idő sürget *Belvedere Meridionale* vol. 32. no. 4. 126–128. pp

ISSN 1419-0222 (print)

ISSN 2064-5929 (online, pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

(Creative Commons) Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

www.belvedere-meridionale.hu

Az idő sürget: ne várjuk elkeseredetten és türelmetlenül a nagy pillanatra, amikor végre a „mi-eink” kerülnek hatalomra, írja Lányi András a Bevezetés az ökofilozófiába című könyvének bevezető fejezetében. Lányi András neve sokaknak ismerős lehet, hiszen gyakran foglalkozik olyan kérdésekkel, amelyek figyelmet keltenek a szélesebb magyarországi nyilvánosság körében is. Az eredendően filmrendező végzettségű filozófus az 1980-as években a demokratikus ellenzék szimpatizánsaként részt vett a szamizdat irodalom terjesztésében, majd a bős-nagymaros-i vízlépcső megépítése elleni tiltakozás megszervező Duna Kör alapító tagja és aktivistája volt. 2000-ben baráti társaságával együtt megalapították a Védegyletet, majd 2005-ben az Élőlánc Magyarországért ökopártot, melynek öt éven keresztül az elnöki tisztét is betöltötte. Szél-eskörű érdeklődésről és figyelemreméltó energiáról tanúskodik, hogy Lányi András aktivista tevékenysége mellett egy teljes akadémiai–egyetemi kariert is befutott. 1996-ban kandidátusi fokozatot szerzett ökofilozófiai témájú disszertációjával, 1999 óta oktat az ELTE-n, ahol 2011-ben megalapította a Humánökológia mesterszakot.

A szerző egy interjúban elmondta, hogy öko-filozófiai bevezetőjét egyfajta tankönyvnek szánta, egy olyan ismeretterjesztő tudományos munkának, amely segít megérteni, hogy valójában milyen világban élünk és milyen veszélyek leselkednek ránk. Lányi András könyvét ismeretterjesztő filozófiai szövegnek szánta, de őszintén el kell mondanom, hogy nem volt könnyű olvasmány. Pontosabban fogalmazva olyan sűrű szöveg, amit a teljes megértés érdekében többször is érdemes elolvasni. Számomra életkori okokból a gyorsan fejlődő technológiai környezet és a pörgős élet már adottságnak számítanak, az esetek többségében az a célom, hogy a lehető legkisebb stresszel és feszültséggel túléljem a napot. Ugyanakkor a szerző állításait olvasva nehéz lenne azzal vitatkozni, hogy ez a hozzáállás sem az egyén, sem pedig az emberi közösségek hosszabb távú érdekeit nem szolgálja. Lányi András azt igyekszik tudatosítani, hogy rossz irányba megyünk, és ezért elsősorban és alapvetően mi vagyunk a felelősek.

Ha megnézem a saját és közvetlen környezetem életvitelét, elég nyilvánvaló, hogy tudatosan vagy tudattalanul, de a konzumtársadalom kondicionált fogyasztóiként élünk és hozzájuk tartozunk a döntéseinket. Mindent is akarunk, ráadásul mindentől a legkorszerűbbet, és a legjobbkat. Egy akciós cédula úgy vonz bennünket, mint a mágnes a gombostűket. Fontos és nehezen vitatható állítása Lányi Andrásnak, hogy a fogyasztói morál fókuszába az elegendőt kell helyezni az egész bolygó és végső soron sajátmagunk érdekében is. A következő kérdés, hogy létezik-e fenntartható fejlődés? Lányi András szerint nem, mindenekelőtt azért, mert hibás a fejlődés koncepciónk, amely a fejlődést döntően gazdasági és mennyiségi paraméterekkel tartja leírhatónak, és nem vesz figyelembe olyan tényezőket, amelyek egyszerűen csak jók az embernek és mindenféle más létezőnek egyaránt. A szerző bizonyos abban, hogy a mennyiségi alapú gazdasági növekedés az emberiség vesztét fogja okozni.

De akkor mi is a megoldás ebben a kilátástalan helyzetben? Lányi András többször neki-rugaszkodik a válaszadásnak. Közös eleme ezeknek a válaszoknak, hogy létre kell hoznunk egy élhetőbb világot, ugyanakkor a konkrét példák kicsit utópisztikusnak tűntek számomra, de reménykedem abban, hogy a kitűzött célok megvalósítása végül nem bizonyul lehetetlennek. A szerző elkötelezettségével mindenesetre nincs probléma, a könyv fülszövegében kiemelt rész olvasható Szent Ferenc Naphimnuszának a parafrázisaként is: *Döntő érvünk a frissen kaszált fű illata, meg a hársfáké. A madarak éneke. Nem történhet meg, hogy ezek nélkül kelljen élni. Nem szabad megtörténnie. Azonban ott tartunk, hogy ezt már sokan nem értik, még többen félreértik. Pedig én nem a természet védelméről beszélek, hanem olyasmiről, aminek a hiánya a saját életemet tenné tönkre.*

Az élhető világ védelmében meghatározó szerepet töltenek be a zöldek. De kik azok a zöldek és mit akarnak? Lányi András megfogalmazása szerint a zöldek legfőbb célkitűzése a természet és az ember közötti egészséges kapcsolat helyreállítása, az értékpreferenciák áthangolása, a tömeggyártás visszaszorítása, helyette a környezetkímélő minőségi termékek elterjesztése. A zöld programot képviselő politikai pártokra nagy szükség van, hiszen: *Az ökológiai válság immár letagadhatatlan, egyre durvább világszerte riasztó kontrasztot képeznek az elhárításukra tett erőfeszítések elégtelenségével.* Az ökológiai válságok közül talán legveszélyesebbek a globális felmelegedés környezeti következményei, amelyeket inkább már csak enyhíteni lehetséges. A szép új világban *Ki védi meg a jövő nemzedékek érdekeit tőlünk?*, teszi fel a kérdést Lányi András. A válasz, mi magunk. Le kell bontanunk azokat a korlátokat, amelyek a technikai függőség keretei között tartanak bennünket. Áldozatok és önkorlátozás nélkül kell a tömegfogyasztásra

alapozott rendszert megváltoztatni, oly módon, hogy ne a rendszer irányítson minket, hanem mi legyünk az irányítók. Az erre vonatkozó tudást pedig át kell adni a gyermekeinknek és unokáinknak, képessé kell tenni őket arra, hogy teljes életet tudjanak élni. Ennek a vállalkozásnak igen nagy a tétje, hiszen *a tragédia nem üres fenyegetés, az is lehet, hogy már javában zajlik.*

Úgy érzem, a 2020-as év maga volt tragédia, emberek százezrei veszítették életüket, munkahelyek szűntek meg, sokan kilátástalan helyzetbe kerültek. Vajon erre volt szükség ahhoz, hogy kiszálljunk a mókuserékből? Nem vagyok benne biztos, hogy az emberiség képes lesz okulni belőle. Ismerőseim többsége epekedve várja, hogy minden a régi legyen, hogy ismét mehesse-nek közösségbe, hogy legyenek rendszeres baráti összejövetelek, bulik. Most megállt a világ egy geológiai pillanatra, de ha újra lesz rá lehetőség, akkor valószínűleg a többség igyekezni fog visszatalálni a régi kerékvágásba. Pedig valószínűleg nem lenne szabad.